

Kalkrasmarker

Basiska rasbranter

Calcareous and calcshist screes of the montane to alpine levels (*Thlaspietea rotundifolii*)

EU-kod: 8120

Länk: Gemensam text (namn och koder)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/vagledning/naturtyper/naturtypergemensam.pdf#2

Beskrivning av naturtypen

Länk: Gemensam text (beskrivning av naturtypen)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/vagledning/naturtyper/naturtypergemensam.pdf
#2

Utdrag ur EU:s tolkningsmanual

Calshist, calcareous, or marl screes of the montane to alpine levels under cold climates, with the associations respectively of *Drabion hoppeanae*, *Thlaspion rotundifolii*, *Petasition paradoxii*.

Svensk tolkning av definitionen

Naturliga rasmarker i alpin region av kalksten, skiffrar eller andra lättvittrade, kalkrika bergarter. Även ultrabasiska rasmarker (t.ex. med serpentinit) räknas hit. Rasmarkerna har bildats på naturlig väg, genom erosions- och vittringsprocesser, men kan i en del fall påträffas i gamla stenbrott. Kalkrasmarker kan utgöras av en s.k. talusbildning, men materialet är oftast mer småblockigt, förskiffrat eller nedvittrat än hos silikatrasmarker (8110). Dolomitkalk är emellertid hårdare och ger grövre rasmaterial. Lutningen är i representativa rasmarker mer än 30° i minst 20 meter och minst 70 % av ytan består av block, sten, grus eller annuell vegetation. Hela rasmarken omfattas, från de högt liggande, ofta finmaterialrika delarna till de nedre delarna. Det fasta berget ovan eller vid sidan om rasmarken ingår inte.

Basiska rasbranter domineras av ytor som saknar sammanhängande växttäckning av kärlväxter och är p.g.a. störningar såsom ras och snöskred oftast mer eller mindre trädöst (alltid <30% krontäckning av träd). I nedre delen är de dock ofta glest trädbevuxna.

Vegetationen domineras av tuvor och av konkurrenssvaga, ettåriga örter samt rikligt med mossor och lavar. Artrikedomen är mycket stor och omfattar kalkkrävande arter. Många av arterna som förekommer i kalkrasmarker är sällsynta. Vegetationen på ultrabasisk silikatberggrund kan vara artrik och innehåller ofta starkt specialiserade arter.

Kommentarer

Kalkrasmarker är knuta till fjällområden och förekommer därför i stort sett bara inom den alpina regionen, med några enstaka områden på isolerade fjäll i boreal region. Kalkrasmarker kan utgöras av en s.k. talusbildning (rasade block och stenar ansamlade vid foten av en bergvägg).

Florans sammansättning kan variera mellan olika områden beroende på bergartens näringshalt, mikroklimat samt slutningens lutningsriktning och benägenhet för ras och vittring.

För att skilja naturtypen från icke Natura 2000 naturtyp bör de kriterier som har utarbetats i NILS (Nationell inventering av landskapet i Sverige) och THUF (Terrester habitatuppföljning) användas. För att klassificeras som rasmark krävs då en lutning på minst 30° och en utsträckning i sidled på minst 20 m. Utsträckningen av slutningens markplan ska vara minst 20 m och minst 70 % av ytan ska bestå av block, sten, grus eller annuell vegetation.

Gränsdragning mot andra naturtyper

- God förekomst av kalkindikerande arter är avgörande för att rasmarker med blandade eller svårklassificerbara bergarter (silikat/kalk) ska klassas som kalkrasmarker (8120) när det gäller val mellan 8110/8120.
- Naturtypen avgränsas mot plana substratmarker via lutning (>30°) och storlek (minst 20 m i höjddled).
- Avgränsning mot klippvegetation genom att berget inte är fast (klippor).
- Skogstyper (9000-serien) – krontäcket ska vara < 30 % för att klassificeras som rasmark.
- Avgränsning mot 4000-6000-serierna – det måste vara <30 % perenn gräs/örttäckning för att klassificeras som rasmark.

Viktiga strukturer och funktioner

- Regelbunden störning såsom ras och snöskred
- Ostörd hydrologi
- Ren luft

Typiska och karakteristiska arter

De typiska arterna är indikatorarter vars förekomst indikerar gynnsamt tillstånd. De karakteristiska arterna utgörs av ”vanliga” arter som utmärker naturtypen.

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	K-art	T-art	Grupp	Region
Kärlväxter					
<i>Arabis alpina</i>	fjälltrav	K-art			
<i>Arenaria norvegica</i>	skrednarv	K-art	T-art		A, B
<i>Draba alpina</i>	gulldraba	K-art			
<i>Draba fladnizensis</i>	alpdraba	K-art			
<i>Draba incana</i>	grådraba	K-art	T-art		A, B
<i>Draba lactea</i>	lappdraba	K-art			
<i>Draba norvegica</i>	bergdraba	K-art			
<i>Erysimum strictum</i>	bergkårel		T-art		A, B
<i>Euphrasia salisburgensis</i>	lappögontröst		T-art		A, B
<i>Galeopsis bifida</i>	toppdån		T-art		B

Lappula deflexa	stickelfrö	T-art	A, B
Minuartia rubella	rödnörel	T-art	A, B
Poa glauca	blågröe	T-art	A, B
Potentilla nivea ssp nivea	lappfingerört	K-art	
Saxifraga adscendens	klippbräcka	T-art	A, B
Saxifraga cespitosa	tuvbräcka	K-art	
Saxifraga oppositifolia	purpurbräcka	K-art	
Sedum annuum	liten fetknopp	T-art	A, B
Veronica fruticans	klippveronika	T-art	A, B
Lavar			
Cladonia pocillum	kalkbägarlav	K-art	
Cladonia symphyrcarpia	kalkhedslav	K-art	
Nephroma arcticum	norrlandslav	T-art	A, B
Parmelia fraudans	gulaktig färglav	T-art	A, B
Peltigera didactyla	styverlav	T-art	A, B
Peltigera lepidophora	kornig filtlav	T-art	A, B
Pilophorus cereolus	grymig kolvlav	T-art	A, B

Klassificering enligt andra klassificeringssystem

Klassificeringssystem	Naturtypens motsvarighet
VIN:	7.1.4.3 Skrednarv- typ
EUNIS:	H2.4 Temperate-montane calcareous and ultra-basic screes

Utbredning och förekomst

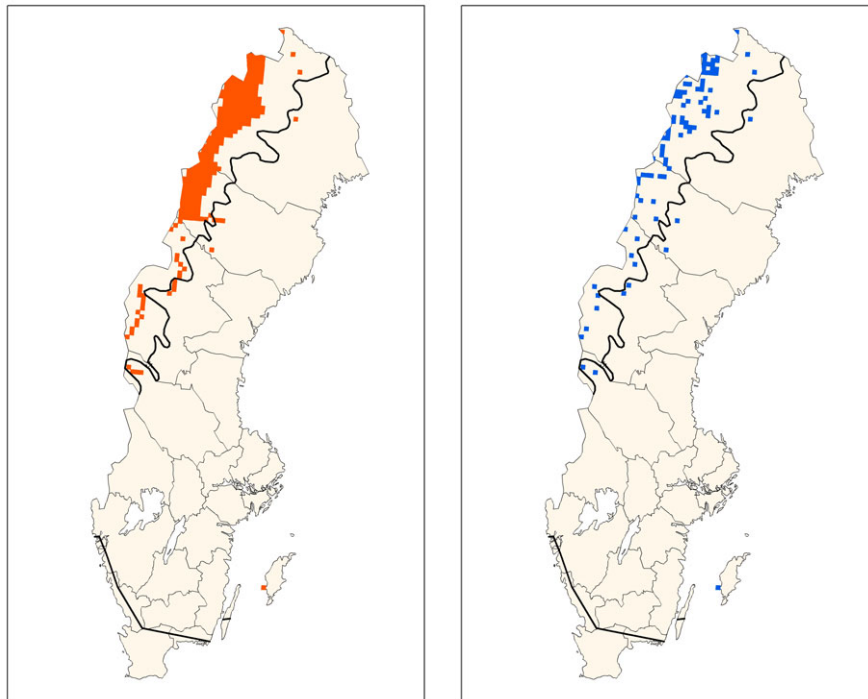
Länk: Gemensam text (utbredning och förekomst)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/vagledning/naturtyper/naturtypergemensam.pdf
#5

Rapporterad nationell bevarandestatus år 2007

Rapporterat 2007	Reg. A	Reg. B	Reg. K	Totalt
Natura 2000-områden				
Utpekade för naturtypen (st)				
Utbredning				
Aktuellt värde (km ²)	26 930	1 379		28 309
Referensvärde (km ²)	26 930	1 379		28 309
Bedömning aktuell status	Gynnsam	Gynnsam		
Bedömning trend	Stabil	Stabil		
Förekomstareal				
Aktuellt värde (km ²)	200	0,1		200,1

Referensvärde (km ²)	200	0,1	200,1
Bedömning aktuell status	Gynnsam	Gynnsam	
Bedömning trend	Stabil	Stabil	
Kvalitet			
Bedömning aktuell status	Gynnsam	Gynnsam	
Bedömning trend	Stabil	Stabil	
Framtidsutsikt			
Bedömning aktuell status	Gynnsam	Gynnsam	
Bedömning trend	Stabil	Stabil	
Samlad bedömning			
Bedömning aktuell status	Gynnsam	Gynnsam	
Bedömning trend	Stabil	Stabil	

Figur 1. Svenskt utbredningsområde (till vänster) och förekomstareal (till höger).

Förutsättningar för bevarande

Länk: Gemensam text (förutsättningar för bevarande)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/vagledning/naturtyper/naturtypergemensam.pdf

#8

Den för naturtypen karakteristiska artsammansättningen och variationen är beroende av de strukturer och funktioner som utgör förutsättningarna för naturtypen.

Ren luft är en viktig förutsättning för gynnsam bevarandestatus i silikatrasmarker.

För lavar är det ett faktum att luftkvaliteten spelar en stor roll för artsammansätt-

ningen och i vilket skick arterna är i. Eftersom lavar utgör en viktig andel av arterna i naturtypen är ren luft en viktig faktor.

Det tunna till obefintliga jordlagret utgörs av kalkhaltigt grus med låg humushalt som inte kan hålla mycket fuktighet. Opåverkad hydrologi är därför avgörande för att upprätthålla vegetationen och därmed en förutsättning för gynnsam bevarandestatus för naturtypen. Kraven på hydrologi beror dock mycket på rasmarkens mikroklimat samt lutning och exponering.

Fortgåenden sluttningsprocesser som ras, laviner eller slasklaviner (starkt uppblödda snölaviner) med talusbildning är en förutsättning för naturtypen. I detta ingår måttlig störning (som tramp) för att hindra etablering av ett sammanhängande vegetationstäck.

De övre delarna av rasbranterna är ofta viktiga tillhåll för bl.a. rovfåglar som utnyttjar dessa till att bygga bo, som rastplats eller för att spana efter faror och/eller föda.

Gynnsam bevarandestatus föresätter ingen påtaglig minskning av populationerna hos de typiska arterna i naturtypen.

Hotbild

- Bergtäkt utgör ett hot för strukturer, funktioner och artsammansättningen för naturtypen.
- Skogsbruk kan i boreal region påverka hydrologin på ett negativt sätt så att de blir för torrt.
- Luftföroreningar har en direkt negativ effekt på vissa arter (lavar), och indirekt effekt via kontaminering av jord och vatten.
- Klimatförändringar kan leda till förändrad konkurrenssituation där vissa arter gynnas på bekostnad av andra, bland annat genom utbredning av stabiliserande vegetation.
- Utebliven störning av tramp (såväl människor som djur), leder till igenväxning.
- Alltför intensiv störning av tramp kan också vara ett hot eftersom många av arterna växer långsamt och behöver lång tid på att etablera sig.

Bevarandeåtgärder

- Gångse åtgärder för att upprätthålla gynnsam bevarandestatus så att ingen försämringar för naturtypen sker, (dvs att dess intressen respekteras i fysisk planering, tillståndsprovning, generell naturvårdshänsyn, förvaltning av skyddade områden, artskydd och uppföljning samt övervakning).

- Någon skötsel torde inte vara aktuell, annat än att hålla undan gran i lövskog etc.

Regelverk

Länk: Gemensam text (regelverk)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/vagledning/naturtyper/naturtypergemensam.pdf#11

- Naturtypen ingår i art- och habitatdirektivets bilaga 1.
- Regelverk som är särskilt viktigt för naturtypen är bergtäkt och obrutna fjällområden.
- Regelverk som är särskilt viktigt för naturtypens omgivning utöver det som nämns ovan är skogsbrukets regelverk.

Bevarandemål, målindikatorer och uppföljning

Länk: Gemensam text (bevarandemål och uppföljning)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/vagledning/naturtyper/naturtypergemensam.pdf#19

På Naturvårdsverkets hemsida om uppföljning i skyddade områden, finns en rapport (6379:2010) om uppföljning i skyddade områden. Den beskriver arbetet med formulering av mål och användande av målindikatorer för att följa upp målen. Rapporten beskriver det generella arbetet, och uppföljningen i detalj beskrivs i manualer för uppföljning av olika naturtyper. Det finns även manualer för uppföljning av olika naturtypsgrupper. Där finns information om arbetsmetoder, och exempel på olika målindikatorer.

Det finns bland annat manualer för Fjäll och substratmarker, för Flygbildstolkning och för olika artgrupper.

Litteratur och kontaktuppgifter

Länk: Gemensam text (litteratur och kontaktuppgifter)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/natur/naturgemensam.pdf#10

Kontaktuppgifter

Wenche Eide
wenche.eide@artdata.slu.se
018 - 672495

ArtDatabanken
Bäcklösavägen 10
Box 7007

NATURVÅRDSVERKET 2011
VÄGLEDNING FÖR 8120 ALPINA KALKRASMARKER

750 07 Uppsala